

DEFENSIE

DGMR-SPS-MGTPOL-PMRW-101
Ed 001 / Rev 000 - yyyy-mm-dd
Blz 1 / 18

ALGEMENE DIRECTIE MATERIAL RESOURCES

SPECIFIEKE PROCEDURE

Beleid van Defensie inzake explosieve atmosfeer (ATEX 153)

		Tf
Redactionele overheid	MR-Mgt/R	9-2400-1555
Goedkeurend organisme	MR-Mgt	9-2400-1220
Uitgevend organisme	MR-Mgt/G1	9-2400-3511

Staat edities / Revisies			
Editie	Revisie	Datum	Reden / Opmerking
001	000	01 Dec 14	Basisdocument
Periodieke herziening: 36			
Totaal aantal bladzijden: 18 Totaal aantal bijlagen: 01			

Doelgroep van de richtlijn						
Niv	MOS Nr	Kwalificatie	AND/OR	Org	Functie	Kennis
1			AND	All Def	KorpsComd	NICE
1,2			AND	All Def	Hiërarchische lijn	NICE
1,2			AND	All Def	LDPBW	NEED
1			AND	DGMR	Mat Beh	NICE
1,2			AND	All Def	2 Ech Infra Kw	NEED
1			AND	ACOS WB	CC WB, IDPBW	NEED
1			AND	ACOS O&T	DPBW O&T	NEED
Toepassingsgebied : Wanneer en waar van toepassing?						
Lijst trefwoorden: ATEX, explosieve atmosfeer, EVD, explosieveiligheidsdocument						
Deze richtlijn is van toepassing in Vredestijd/ Oorlogstijd /Crisistijd/Oefening						
Datum effectieve toepassing: 2014-12-01						

0. INHOUDSOPGAVE

0. Inhoudsopgave.....	3
1. Algemeenheden.....	4
a. Doel.....	4
b. Boomstructuur	4
c. Refertes	4
2. Algemeen Kader.....	4
3. Politiek binnen Defensie	5
a. Toepassingsdomein.....	5
b. Algemene beleidsprincipes	5
4. Methodes binnen Defensie	8
a. Bestaande installaties, Mat & arbeidsplaatsen	8
b. Nieuwe Infra installatie.....	12
c. Nieuwe Mat	13
5. Overeenstemming - aanpassing aan installaties & Mat.....	14
6. Experts in het domein van ATEX.....	14
a. Specialisten voor de analyse van explosieve atmosferen.....	14
b. 'Erkend organisme' voor de keuring elektrisch Mat in ATEX zones	15
c. 'Explosiedeskundige'.....	15
7. Specifiek beleid betreffende munitie & explosieven	16
8. Bijlagen.....	17

1. ALGEMEENHEDEN

a. Doel

Dit document legt de politiek van Defensie in het kader van de ATEX (ATmosphères EXplosibles) reglementering vast.

Het beschrijft de toe te passen principes om het welzijn en de veiligheid van de werknemers, die door explosieve atmosferen gevaar kunnen lopen, te verzekeren.

b. Boomstructuur

(1) Onmiddellijk hoger gelegen richtlijn(en)

- ACWB-APG-WRKPR-001 (beleid van Defensie inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk)

(2) Onmiddellijk lager gelegen richtlijn(en)

- DGMR-SPS-MGTPOL-PMRW-001 (Het explosieveiligheidsdocument)
- DGMR-SPS-DSINFR-ISEX-003 (Procedure bij een Infra installatie met risico op een explosieve atmosfeer)
- DGMR-SPS-DSINFR-ISEX-004 (Procedures voor de opmaak van het zoneringdossier bij een Infra installatie met explosiegevaar)

c. Refertes

- KB van 26 Mar 03 betreffende het welzijn van de werknemers die door explosieve atmosferen gevaar kunnen lopen (in deze context verder KB ATEX 153 genaamd)
- Wet van 04 Aug 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk (in deze context de welzijnswet WW genaamd)
- Algemeen reglement op de elektrische installaties (AREI)
- DGMR-SPS-DSINFR-IXXV-001 (safety consulting infra, SACO, in het kader van infrastructuurwerken)
- DGMR-SPS-PRPER-PMRW-002 (procedure 3 groene lichten bij aankoop van bepaalde types materieel en producten)

2. ALGEMEEN KADER

Deze richtlijn kadert binnen de specifieke wetgeving van het KB ATEX 153 om aan de wettelijke vereisten in het kader van het welzijn van de werknemers bij explosieve atmosferen¹ te voldoen.

¹ Explosieve atmosfeer: een mengsel van lucht, onder atmosferische omstandigheden, en brandbare stoffen in de vorm van gas, damp, stof, vezels of rondzwevende materiaaldeeltes waarin de verbranding zichzelf, na te zijn ontstoken, kan voortplanten.

3. POLITIEK BINNEN DEFENSIE

a. Toepassingsdomein

Alle installaties en arbeidsplaatsen onder beheer van Defensie², waar personen bij de uitvoering van hun werk een risico kunnen lopen door explosieve atmosferen, wanneer deze in hoeveelheden kunnen ontstaan die het welzijn van werknemers of anderen in gevaar kunnen brengen³.

- Deze politiek dient strikt toegepast in alle installaties en op alle arbeidsplaatsen in België.
- Tijdens operaties in het buitenland dient maximaal gestreefd om een gelijkwaardig veiligheidsniveau binnen de werkplaatsen te bekomen.

Deze richtlijn is niet van toepassing op:

- ruimten die direct gebruikt worden voor en gedurende de medische behandeling van patiënten;
- het gebruik van gastoestellen waarop de voorschriften van het KB van 3 juli 1992 betreffende de veiligheid van gastoestellen van toepassing zijn, in die zin dat deze gastoestellen zelf niet beschouwd worden als emissiebronnen die een explosieve atmosfeer kunnen veroorzaken;
- vervaardiging, bewerking, gebruik, opslag en transport van springstoffen of chemische instabiele stoffen; (zie ook §7)
- het gebruik van vervoersmiddelen over land, over water en door de lucht waarop desbetreffende voorschriften van de wetten en besluiten tot omzetting in Belgisch recht van internationale overeenkomsten (zoals ADNR, ADR, ICAO, IMO, RID) toegepast worden. Vervoermiddelen bestemd voor gebruik in een potentieel explosieve atmosfeer zijn niet uitgesloten.

b. Algemene beleidsprincipes

- (1) Principe : het voorkomen en vermijden van een explosieve atmosfeer

Binnen het kader van primaire preventie (het conceptgewijs elimineren of verminderen van explosiegevaar) moet het voorkomen en het vermijden van een explosieve atmosfeer ALTIJD eerst in beschouwing genomen worden.

In een werksituatie waarin een explosieve atmosfeer kan ontstaan, moeten dus volgende stappen steeds worden doorlopen :

- beperk of elimineer het gebruik van brandbare stoffen ;
- elimineer de mogelijkheid dat er een explosieve atmosfeer kan ontstaan ;
- elimineer de mogelijkheid van ontstekingsbronnen.

Dit moet, indien mogelijk, aldus ingepland en uitgevoerd worden, zodat verdere beoordeling & maatregelen m.b.t. explosieve atmosferen vermeden kunnen worden.

² Voorbeelden van mogelijke arbeidsplaatsen binnen Defensie waar een explosieve atmosfeer kan voorkomen : schilderwerkplaats, Pol Sta, werkplaats met brandbare producten, schrijnwerkerij, metaalwerkplaats

³ Indien de hoeveelheden welke aanleiding zouden kunnen geven tot het ontstaan van een explosieve atmosfeer voldoende klein zijn, en uit de risicobeoordeling blijkt dat er geen gevaar kan ontstaan voor het welzijn van de werknemers of de werkomgeving kan de procedure op basis van de risicoanalyse afgesloten worden. Er dient geen EVD (explosie-veiligheids-dokument) opgesteld te worden.

Voorbeelden van mogelijke maatregelen:

- het vervangen van gevaarlijke door minder of niet gevaarlijke producten.
- het gebruiken van uitsluitend met water gedragen verven: het ontstaan en vrijkomen van een explosieve atmosfeer t.o.v. het gebruik bij verven op basis van solventen is verwaarloosbaar.
- een goede procedure en werkmethode waardoor het ontstaan of vrijkomen van een explosieve atmosfeer beperkt of zelfs vermeden kan worden.
- het beperken van stockhoeveelheden op de arbeidsplaatsen: dit vermindert de kans op een explosieve atmosfeer en verlaagt de ernst van eventuele gevolgen bij een ontsteking (zie §1.b.(2)).
- een nauwgezet 'huishouden' bij stoflagen: door het regelmatig (dagelijks na gebruik) grondig verwijderen van stoflagen wordt de emissiebron (stoflaag) verwijderd en is de kans op het ontstaan van een explosieve atmosfeer vermeden.
- het gebruiken, in normale werkomstandigheden, van brandbare producten met een hoog vlampunt t.o.v. de omgevingstemperatuur: het gebruik van diesel (vlampunt >52 °C) geeft onder normale omstandigheden (<40°C) geen aanleiding tot het ontstaan van een explosieve atmosfeer.
- de opslag van vloeibare en gasachtige producten in origineel gesloten UN of ADR gekeurde verpakkingen: deze verpakkingen geven, onder normale omstandigheden, geen aanleiding tot het ontstaan en vrijkomen van een explosieve atmosfeer (de mogelijkheid dat er een explosieve atmosfeer ontstaat, kan worden uitgesloten, mits regelmatige controle op de dichtheid).

(2) Principe : een correcte analyse en beoordeling van een explosieve atmosfeer

Bij de beoordeling van een explosieve atmosfeer moet rekening gehouden met een realistische benadering, identificatie en beoordeling van:

- de processen, de werkmethode ;
- de installaties en de gebruikte stoffen ;
- de waarschijnlijkheid dat een explosieve atmosfeer ontstaat en blijft voortduren ;
- de waarschijnlijkheid dat ontstekingsbronnen aanwezig zijn en actief worden ;
- de omvang van de te verwachten effecten.

Uit deze analyse volgt de al dan niet noodzaak tot een indeling van de gevaarlijke ruimten in zones (zonerings).

(3) Principe : de verplichting tot het beschikken over een explosieveiligheidsdocument

De welzijnswet (WW) legt, onder de vorm van een dynamisch risicobeheersingssysteem (DRBS), al een beoordeling van de mogelijke diverse risico's op. M.b.t. de risico's verbonden aan een explosieve atmosfeer worden na de identificatie en beoordeling van een explosieve atmosfeer specifieke bijkomende wettelijke (KB ATEX 153) vereisten opgelegd.

Hieronder valt de verplichting tot het beschikken over een

"explosieveiligheidsdocument" (kortweg EVD genoemd) wanneer explosieve atmosferen kunnen voorkomen. Op de werkplaats moeten deze geïdentificeerd en beoordeeld zijn en de passende maatregelen ter bescherming van de werknemers gekend en aanwezig zijn.

(4) Principe : de reële Sit op de WkPI stemt overeen met de beoordeling en analyse

Het EVD moet steeds actueel en in overeenstemming met de reële arbeidsmiddelen⁴ en processen gehouden worden. Indien een arbeidssituatie wijzigt (andere producten of andere processen) dient de mogelijke ATEX impact bekeken en zo nodig dient het EVD te worden aangepast.

Voorbeeld:

- indien een schilderspuitcabine met verven op basis van solventen overgaat naar het gebruik van uitsluitend water gedragen verven, kan het ATEX aspect afgebouwd worden doordat de explosieve atmosfeer vermeden wordt.
- indien een gemengd magazijn (met open gebruikte en gesloten originele brandbare recipienten) overgaat naar een compartimentering met gescheiden opslag van de origineel gesloten recipienten is de kans dat een explosieve atmosfeer kan ontstaan in het gedeelte met originele verpakkingen verwaarloosbaar.

(5) Principe: de voorziene maatregelen worden gerespecteerd en toegepast

Enerzijds moet de beoordeling van de explosieve atmosferen consulteerbaar zijn door de aanwezigheid van een explosieveiligheidsdocument op niveau van de eenheid. Anderzijds dient naast de hiërarchische lijn ook de werkplaats en de betrokken werknemers over het EVD en de hieraan gekoppelde maatregelen op de hoogte te zijn. Het is immers fundamenteel dat de correcte uitvoering van alle maatregelen binnen de eenheid (werkplaats) gerespecteerd en gevolgd worden.

Enkel door een nauwgezet respecteren en toezicht op de uitvoering van de organisatorische en technische maatregelen kan de veiligheid van de werknemers gegarandeerd blijven.

Voorbeeld:

- indien uit de ATEX analyse blijkt dat vergietactiviteiten met brandbare producten aanleiding geven tot een mogelijke explosieve atmosfeer, mogen deze vergietactiviteiten enkel op de daarvoor voorziene locaties met de bijhorende maatregelen (organisatorische en/of technische) zoals vastgelegd in het EVD gebeuren (het gevaarlijke gebied wordt door de instelling van een zonerings bepaald).

⁴ Opmerking : het gebruiksprofiel van een door de Mat Beh in plaats gestelde installatie, kan enkel in overleg met de Mat Beh gewijzigd worden.

4. METHODES BINNEN DEFENSIE

a. Bestaande installaties, Mat & arbeidsplaatsen

- (1) Om de risico's en de beoordeling van de aanwezigheid van een explosieve atmosfeer binnen bestaande uitgebate installaties, Mat of arbeidsplaatsen te bepalen, dient een correcte analyse te worden uitgevoerd. Hiervoor is de interne kennis van de gebruikte werkmethodes en arbeidsprocessen onontbeerlijk. Aansluitend dient een juiste keuze aangaande de eventueel te nemen maatregelen voor de veiligheid van de werknemers bepaald te worden. Dit behelst zowel organisatorische, technische als infra aspecten. De voor de explosieveiligheid bepaalde maatregelen dienen inplaatsgesteld, geverifieerd en toegepast te worden. Onderstaand beslissingstraject dient gevolgd, waarbij deze elementen onverdeeld als onderdeel van de ATEX -problematiek moeten beschouwd worden.

Stap 1 : Analyse	1.1	Risico analyse eenheid (DRBS)
	1.2	Analyse explosieve atmosfeer (ATEX analyse)
Stap 2: Maatregelen bepalen	2.1	Start opstelling explosieveiligheidsdocument (EVD)
	2.2	Indien uit de analyse en het EVD het noodzakelijk blijkt: de opstelling van een zoneringsdocument en zoneringsplan
	2.3	Indien Elek Mat in de zonering: de keuring door een erkend organisme (EO) van het Elek Mat en hun goedkeuring van de zoneringen (AREI)
	2.4	Finalisatie explosieveiligheidsdocument (EVD) en beoordeling van het ATEX geheel
Stap 3: Toepassen maatregelen	3	Implementatie van de organisatorische en technische maatregelen

- (2) Risico analyse eenheid (DRBS)

De uitgangsbasis voor het uitvoeren en opstellen van de risicoanalyse E (eenheid) zijn o.a. de werkprocessen, de werkomstandigheden, de producten, de normale en abnormale werkgebeurtenissen enz. Via het dynamisch risico beheerssysteem (DRBS) dienen deze elementen gebruikt en geïmplementeerd op de arbeidsplaats en vallen onder het toezicht en de verantwoordelijkheid van de hiërarchische lijn. Voor de effectieve opstelling van de risicoanalyse E is een ondersteuning of tasking van de preventie dienst (LDPBW) door de hiërarchische lijn mogelijk.

(3) Analyse explosieve atmosfeer (ATEX analyse)

Indien er een gebruik is van brandbare producten of- stoffen dient een identificatie van het mogelijk vrijkomen van producten welke aanleiding zouden kunnen geven tot het ontstaan van een explosieve atmosfeer gemaakt (=identificatie mogelijke emissiepunten).

Aansluitend dient een beoordeling gemaakt (= analyse explosieve atmosfeer). Hierbij dient de nodige aandacht en tijd aan een correcte analyse te worden besteed. Een correcte analyse kan enkel door rekening te houden met de reële arbeidsprocessen en -omstandigheden. Hieruit vloeien dan de eventuele maatregelen voor de veiligheid van de werknemers waarbij dan een correcte keuze aangaande de technische vereisten vastgelegd kunnen worden. Deze technische maatregelen kunnen aldus correct en minimaal gehouden vermits deze ook steeds een budgettaire impact noodzaken. Gezien de specificiteit en de moeilijkheidsgraad bij de ATEX beoordeling, dienen de eenheden (KorpsComd) alsook de Mat Beh in dit stadia van de analyse voor specifieke werksituaties een beroep op expertise te kunnen doen.

(a) 1' mogelijkheid: op basis van interne specialisten defensie

Ondersteuning aan de eenheden:

In eerste instantie kan de KorpsComd voor advies beroep doen op zijn lokale diensten preventie en bescherming op het werk (LDPBW). De dienst LDPWB dient de KorpsComd bij te staan teneinde alle lokale nodige informatie te verzamelen en te helpen bij de identificatie en beoordeling van een eventuele explosieve atmosfeer.

De dienst LDPWB kan indien nodig een beroep doen op de expertise binnen de ondersectie DPBW MR (dienst preventie en bescherming op het werk -DGMR) welke als ENTRY point voor een 'eerste snelle ATEX analyse' fungeert.

In geval van hoogdringendheid en onbeschikbaarheid van een andere expertise Gp kan DPBW MR op punctuele wijze geraadpleegd worden.

Ondersteuning aan de Mat Beh :

De Mat Beh kan rechtstreeks beroep doen op de expertise binnen MR (DPBW MR).

Ondersteuning in het kader van Infra gebonden situaties:

Een expertise op Niv CC Infra is verzekerd, in het bijzonder bij het opstarten van nieuwe Infra projecten of bij aanpassingswerken.

(b) 2' mogelijkheid: op basis van externe organismen

Indien een beroep gedaan wordt op externe organismen dient rekening gehouden met volgende:

- De externe organismen zijn vaak niet voldoende op de hoogte van de interne richtlijnen en baseren zich vaak enkel op de eigen ervaring zonder grondig rekening te houden met de arbeidsprocessen intern defensie.
- De analyse gebeurt te vaak alleen op basis van type-tekeningen en type situaties. De randvoorwaarden voor de type tekeningen stemmen niet steeds

overeen met de reële randvoorwaarden of met de juiste context in de eenheden.

- De chronologische voorgaande stappen (vb. preventieve maatregelen) uit de risicoanalyse en -evaluatie worden niet steeds uitgevoerd.
- De identificatie en de beoordeling van de explosieve atmosfeer door de externe organismen is vaak zeer uitgesproken en niet volgens een analyse welke een juiste keuze voor de minimale vereisten toelaat. De doelstelling tot het vinden van de beste oplossing is niet altijd aanwezig.
- Een goede voorbereiding en begeleiding van de externe organismen blijft noodzakelijk waardoor eigen expertise intern Defensie noodzakelijk blijft.

(4) Opstelling explosieveiligheidsdocument (EVD)

(a) Het explosieveiligheidsdocument moet een aantal onderwerpen behandelen. Uit het EVD moet éénduidig blijken dat :

- de explosierisico's geïdentificeerd zijn,
- de explosierisico's beoordeeld zijn,
- welke gevaarlijke ruimten (eventueel) t.g.v. de risico beoordeling in zones ingedeeld zijn
- de minimum voorschriften van het KB ATEX 153 bij zone ingedeelde ruimte voldaan en gewaarborgd zijn,
- afdoende maatregelen zijn genomen voor de veiligheid van de werknemers.

(b) Het opstellen van het EVD, voor bestaande installaties en werkSit, valt onder de verantwoordelijkheid van de KorpsComd.

(c) Teneinde een standaardisatie voor het opstellen van het EVD te bekomen is een specifieke interne richtlijn opgesteld (DGMR-SPS-MGTPOL-EVD-001).

(5) Zonering dossier⁵

Indien na grondige ATEX analyse (rekening houden met alle organisatorische en technische maatregelen) geen noodzaak tot specifieke zone indeling blijkt, dient geen verder zoneringsplan en geen zonering Doc opgesteld te worden.

Als uit de analyse bij het opstellen van het EVD de noodzaak tot zone indeling blijkt, moet een zonering Doc en zoneringsplan opgesteld worden. Hierbij kunnen diverse mogelijkheden voorkomen:

- Voor infra gebonden installaties:
-> zie Infra richtlijn DGMR-SPS-DSINFR-ISEX-003.
- Voor aankoop van Mat/machine (vb. Kl III container, veiligheidskasten, verfspuitmachine, zandstraal machine):

⁵ Een zonering dossier omvat het zonering document (bepaling van de gevarenezones) en het zonering plan (horizontale en verticale voorstelling van de gevarenezones binnen de WkPl). Het zoneringsdossier dient goedgekeurd en geparafeerd door de uitbater of zijn afgevaardigde en door de vertegenwoordiger van een erkend organisme (AREI Art 105)

-> De zonering is eigen aan het Mat en valt onder de verantwoordelijkheid van de Mat Beh. De machinerichtlijn waarbij de fabrikant de zonering en de diverse veiligheidsaspecten bepaalt, dient indien mogelijk gehanteerd (zie ook §4.c).

– Andere werk Sit :

De opstelling van een zonering Doc en zoneringsplan moet op basis van de risicoanalyse eenheid en de ATEX analyse opgesteld worden. Dit mag intern defensie gebeuren en valt onder de verantwoordelijkheid van de KorpsComd die hiervoor beroep kan doen op de specialisten, voor de analyse van explosieve atmosferen, intern defensie .

(6) Keuring

Indien er uit de zoneringplannen blijkt dat er elektrisch Mat betrokken is, moet een conformiteitscontrole uitgevoerd worden. Dit behelst de keuring van het elektrisch Mat binnen de zoneringen m.b.t. de ATEX vereisten, alsook de goedkeuring van de zoneringen (zoneringDoc en zoneringplan). Dit moet door een 'erkend organisme' (zie §6.b) uitgevoerd worden.

(7) Beoordeling ATEX geheel

Het KB ATEX 153 legt op dat de explosierisico's in hun geheel beoordeeld moeten worden. Deze verificatie heeft betrekking op:

- de explosieveiligheid van de gehele installatie;
- de veiligheid van de werknemers.

De beoordeling van het ATEX geheel, moet gebeuren door een persoon die o.a. door zijn ervaring en/of beroepsopleiding deskundig is op het gebied van de explosieveiligheid, nl. de 'explosiedeskundige' (zie §6.c).

(8) Wijziging wanneer een EVD al bestaat

Het hierboven vermelde beslissingstraject dient ook te worden toegepast telkens er afgeweken wordt van wat in een bestaande EVD voorzien is.

De nodige aanpassingen aan bestaande EVD's vallen onder de verantwoordelijkheid van de KorpsComd.

b. Nieuwe Infra installatie

- (1) De basis voor de ATEX analyse bij nieuwe infra installaties zijn de beoogde werkactiviteiten en werkprocessen zoals die binnen de eenheden toegepast zullen worden. Deze aldus door de eenheden uitgedrukte behoefte vormt, in samenspraak met de Mat Beh, de uitgangsbasis voor een eerste analyse in het kader van het mogelijk ontstaan of vrijkomen van een explosieve atmosfeer.
- (2) Nieuwe installaties, waarbij een mogelijk risico op een explosieve atmosfeer niet kan vermeden worden, dienen zo te worden ontworpen dat de noodzaak voor gevarenezone-indeling minimaal is, de eventueel noodzakelijke zones dus zo laag mogelijk van klasse en zo klein mogelijk van omvang zijn.
De risico's voor de werknemers dienen, door een aangepaste installatie en infrastructuur, tot een minimum herleid (zie §1.c , richtlijn safety consulting (SACO)).
- (3) De analyse of een installatie moet voldoen aan specifieke vereisten in het kader van ATEX, moet in een zo vroeg mogelijk stadium gebeuren.
Op basis van de uitgedrukte behoefte (SACO 1), zal de Mat Beh de gebruiksvoorwaarden van de installatie bepalen en vast leggen. Indien er met een mogelijkheid van explosieve atmosfeer rekening gehouden dient te worden, moeten deze elementen in de verdere fase technische studie (SACO 2) geëvalueerd en gecoördineerd worden, ook met de toekomstige gebruiker/uitbater. Bij het verdere verloop kunnen aldus, naast eisen op vlak van processen of van gebruikte producten, technische eisen en maatregelen bepaald en vastgelegd en die bij de opstelling van het bestek opgenomen kunnen worden. Vereisten, welke na ATEX analyse niet noodzakelijk zijn en meerkosten meebrengen dienen door een tijdige juiste ATEX analyse vermeden te worden.
- (4) Gezien de specificiteit en het belang van een correcte tijdige analyse moet de Mat Beh beroep kunnen doen op de competenties van interne of externe experts in het ATEX domein. Enkel door een correcte voorafgaande analyse m.b.t. een explosieve atmosfeer kunnen immers de juiste behoeften en keuzes gemaakt m.b.t. de gebruikte producten, de toegepaste processen en, waar nodig de nodige technische vereisten voor de Infra installatie. Hierdoor kan tijdig en correct rekening gehouden met de budgettaire impact van al dan niet te implementeren ATEX technische maatregelen en de criteria voor de keuze van apparaten en beveiligingssystemen.

- (5) DGMR staat in voor de conformiteit van de nieuwe infra installatie en de aanwezigheid in dat kader van de vereiste documenten.
Het CC Infra zal, in nauwe samenwerking met de Mat Beh en de toekomstige uitbater (KwComd/KorpsComd), een initieel EVD opstellen, rekening houdend met het voorziene gebruiksprofiel van de nieuwe installatie (inbegrepen de gebruikte producten en de voorziene werkprocessen). Dit initieel EVD zal op moment van de overgave-overname van de installatie door de leidend ambtenaar aan de uitbater (KwComd/KorpsComd) geleverd worden (SACO 5).
- (6) Bij de realisatie van een nieuwe installatie, met een mogelijkheid tot ontstaan van een explosieve atmosfeer, moet ten laatste voor de in dienststelling van de installatie een EVD opgesteld zijn. Binnen de eenheid dienen de werkprocessen en de implementatie strikt rekening te houden met deze gebruiksvoorwaarden voor de installatie zoals vastgelegd door de Mat Beh. In geval van wijziging van gebruiksprofiel, van arbeidssituatie, van gebruikte producten of van werkprocessen dient de KorpsComd het EVD aan te passen (zie principe §3.b (4) en (5)).

c. Nieuwe Mat

- (1) Bij de keuze van nieuwe Mat of uitrusting houdt Defensie rekening met de specifieke omstandigheden en kenmerken van het werk, en de aanwezige risico's op de arbeidsplaats (inclusief ATEX). In dit kader moet een aankoopbeleid worden toegepast om het ontstaan van nieuwe risico's te vermijden en dient met het ATEX aspect tijdig rekening gehouden binnen de bestaande "procedure van de drie groene lichten" (referte zie §1.c).
- (2) De aankoop van diverse Mat heeft ook een impact op Infra, zeker in het geval van ATEX. Een tijdige coördinatie met alle betrokkenen (Mat Beh Sys, Mat Beh Infra, gebruiker) moet uitgevoerd.
- (3) Er dient voorrang gegeven aan de verwerving onder de machinerichtlijn (waarbij de fabrikant alle ATEX aspecten aangaande de technische vereisten en de gebruikersaspecten voor de veiligheid en de gezondheid van de gebruikers dient te verzekeren).
Het aanzien worden als fabrikant, door specifieke vereisten, wijzigingen of eigen constructie dient indien mogelijk vermeden (alle ATEX aspecten aangaande de technische veiligheid en de gebruikersveiligheid komen dan onder de eigen verantwoordelijkheid te vallen).

Principe : Indien mogelijk, dient aan een keuze voor 'machine' voorrang gegeven op een keuze van 'eigen installatie'.

Opmerking : 'eigen installatie' betekent het samenstellen van 2 of meer onderdelen van een uitrusting, welke afzonderlijk op de markt verkrijgbaar zijn. Het installeren en

samenstellen van de installatie valt niet onder de 'machine richtlijn' en valt aldus buiten het verantwoordelijkheidsdomein van de fabrikant (ATEX 95), en is onderhevig aan de wettelijke vereisten en verantwoordelijkheid van de exploitant zoals bepaald binnen de ATEX 153.

5. OVEREENSTEMMING - AANPASSING AAN INSTALLATIES & MAT

- a. Een nieuwe, alsook een bestaande installatie moet altijd in overeenstemming met de technische vereisten van het EVD zijn en gehouden worden.
- b. Indien er bij herstelling, onderhoud of vervanging van Mat of installaties geen technische wijzigingen gebeuren, dienen er geen aanpassingen aan het bestaande EVD doorgevoerd te worden. De technische maatregelen zoals bepaald in het EVD blijven immers behouden.
(vb. vde ervanging van een defecte lamp door het zelfde type Mat, de vervanging van lucht filters zoals voorgeschreven door de fabrikant).
- c. Indien er bij herstelling, onderhoud of vervanging van installaties of Mat technische wijzigingen gebeuren moeten alle elementen (ATEX analyse) binnen het bestaande EVD opnieuw geëvalueerd en zo nodig de maatregelen aangepast worden. Het EVD dient bijgewerkt te worden.
- d. Indien er nieuwe gebruikersbehoeften zijn die niet in overeenstemming zijn met het door de Mat Beh vastgelegde gebruiksprofiel, moet in overleg met de Mat Beh getreden.
- e. Indien er technische toevoegingen of uitbreidingen dienen te gebeuren (vb. het bijplaatsen van extra verlichting, leidingen, stopcontact, ...) moeten de ontwerpvereisten van het EVD geverifieerd. Zowel in de fase van het uitwerken (ontwerpfase) als bij de fase van de technische realisatie dient rekening gehouden met de criteria in het EVD en (indien aanwezig) zoneringsdocument en -plannen. Het EVD dient bijgewerkt te worden.

6. EXPERTEN IN HET DOMEIN VAN ATEX

a. Specialisten voor de analyse van explosieve atmosferen

- (1) Ter ondersteuning van de eenheden, de LDPBW en de Mat Beh is op Niv DPBW MR een ATEX expertise verzekerd.
- (2) Een ATEX expertise op Niv CC Infra is verzekerd tvv Infra projecten, en dit zowel voor aanpassingen bij bestaande infrastructuur installaties als voor nieuwe Infra

projecten.

b. 'Erkend organisme' voor de keuring elektrisch Mat in ATEX zones

Indien uit het EVD blijkt dat er een zone indeling noodzakelijk is, moet (vanuit de verplichtingen AREI) het elektrisch materiaal in de zone gekeurd worden door een 'erkend organisme' (EO) voor de Ctl van elektrische installaties in omgeving met explosieve atmosfeer. Ook het zoneringsdocument en de zoneringsplannen dienen in deze context van de bepalingen van het AREI mee goedgekeurd door het 'erkend organisme'.

(1) Extern defensie:

In regime zal beroep gedaan worden op een extern 'erkend organisme' (EO).

(2) Intern defensie

Defensie beschikt intern over een eigen 'erkend organisme', nl. MR-Mgt/R/Ctl.

In uitzondering, voor operaties of bij hoogdringendheid kan beroep gedaan op deze interne dienst defensie.

c. 'Explosiedeskundige'

Een 'explosiedeskundige' heeft de bevoegdheid om de ATEX installaties na te zien en de explosierisico's in hun geheel te beoordelen zoals bepaald in het KB ATEX 153. Dit omhelst o.a. de verificatie van de risicobeoordeling, de ATEX analyse, het EVD, de ev. zone bepaling, de gebruikte materialen (elektrisch en niet-elektrisch), de keuring van de elektrische installatie met inbegrip de geschiktheid van de ATEX materialen, enz.

(1) 'explosiedeskundige' intern defensie

Om als 'explosie veiligheidsdeskundige' intern defensie te worden erkend dienen volgende voorwaarden voldaan:

- omwille van beroepservaring en/of beroepsopleiding deskundig geacht worden op het gebied van explosie veiligheid
en
- een technische academische vorming te hebben (vb. master in de ingenieurswetenschappen, master in chemie, ...)
en
- aanvullend een specifieke basisvorming van minimaal 4 dagen genoten te hebben gericht op de ATEX 153 wetgeving, met inbegrip van het opstellen van het explosie veiligheidsdocument en het opstellen en het uitvoeren van de vereiste maatregelen in het kader van ATEX (vb. vorming IAB-ingenieurs).

(2) 'explosiedeskundige' extern defensie

Het KB ATEX 153 specificeert de overkoepelende keuring door een externe erkende explosie veiligheidsdeskundige niet. Het is immers de taak van de werkgever om de maatregelen die opgesomd zijn in het explosie veiligheidsdocument in te lossen.

Indien bij gebrek aan beschikbare personen "die door hun ervaring en/of beroepsopleiding deskundig zijn op het gebied van de explosie veiligheid" onder het eigen personeel, kan deze verificatie uitbesteed aan externe experts.

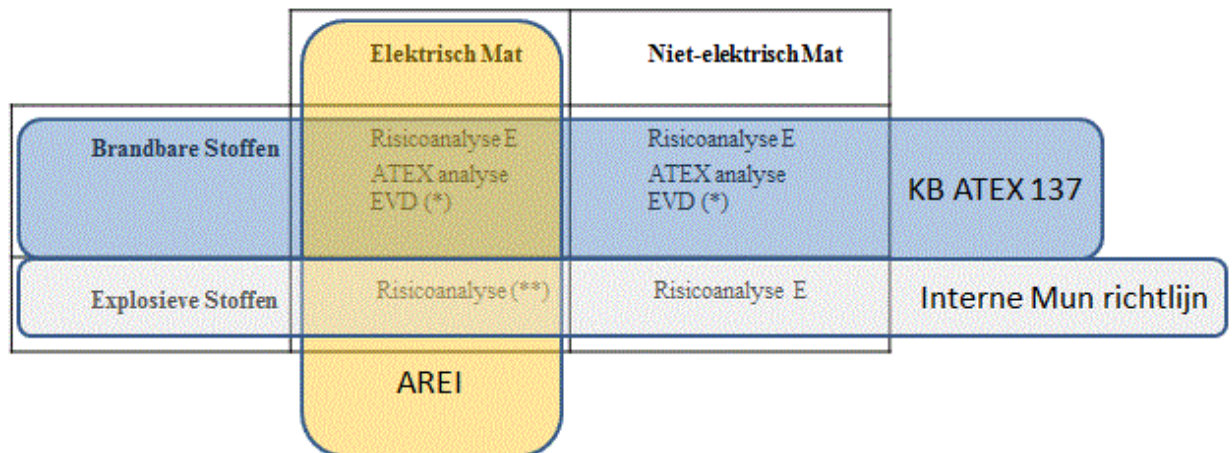
7. SPECIFIEK BELEID BETREFFENDE MUNITIE & EXPLOSIEVEN

a. Situering brandbare stoffen versus explosieve stoffen

De ATEX 153 richtlijn is van toepassing op brandbare stoffen. Hierbij wordt expliciet gesteld dat dit KB niet van toepassing is op de vervaardiging, de bewerking, het gebruik, de opslag en het transport van springstoffen en chemisch instabiele stoffen.

Anderzijds dient wel rekening gehouden met het AREI (Art 101-104) en de eisen ter bescherming tegen brandgevaar. Hierbij wordt gesteld dat het elektrisch materieel tegen uitwendige invloedsfactoren, nl. thermische effecten van explosieve stoffen, dient beschermd, gekozen en geïnstalleerd te zijn zodat er geen gevaar bestaat voor personen en materiaal.

b. Schematische voorstelling toepassingsdomein ATEX en AREI:

(*) Uit het EVD blijkt al dan niet de noodzaak tot het opstellen van een zonering (Doc + plan).

(**) Uit de risicoanalyse blijkt al dan niet de noodzaak tot het opstellen van een zonering (Doc + plan)

c. Bepaling explosieve atmosfeer

Voor locaties met explosieve stoffen (vb. opslag magazijn munitie, werkplaats munitie, schietstand) dient aan de hand van de uitgevoerde risico analyses bepaald of een explosieve atmosfeer al dan niet mogelijk is.

(1) Indien de risicoanalyse, rekening houdend met de toepassing van de specifieke interne defensie Mun voorzorg richtlijnen, uitwijst dat er geen explosieve stoffen (vb. kruitstof) kunnen vrijkomen, en er aldus geen explosieve atmosfeer kan gevormd worden, is er geen noodzaak tot een zone indeling van de gevaarlijke ruimten (geen ATEX zone).⁶ Er dient geen EVD opgesteld te worden.

De richtlijnen (AREI Art 104) ter voorkoming van brand dienen wel gerespecteerd te worden.

⁶ Zie specifieke interne defensie Mun richtlijnen

(2) Enkel indien uit de risicoanalyse blijkt dat er mogelijk explosieve stoffen (vb. kruitstof) kunnen vrijkomen en deze aanleiding kunnen geven tot het ontstaan en voorkomen van een explosieve atmosfeer, dient een zoneringsverslag en zoneringsplan opgesteld te worden. In dit geval dient wel een EVD opgesteld te worden. Bijkomend dient al het elektrisch Mat binnen de zone conform de technische vereisten (AREI Art 105-108) te zijn.

d. Voorbeelden:

- een risicoanalyse opgesteld voor een opslag magazijn, met uitsluitend munitie in originele gesloten verpakkingen, kan uitwijzen dat er geen explosieve atmosfeer kan aanwezig zijn (er komen geen explosieve stoffen vrij). Er is geen strikte noodzaak tot extra ATEX maatregelen (er moet geen EVD en geen zoneringsplan opgesteld worden).
- bij een open schietstand, zijn omwille van o.a. de goede buitenluchtomstandigheden geen explosieve atmosferen te verwachten (geen EVD, geen ATEX zoneringsplan).
- bij een Mun ontmantelingsinstallatie kan niet op voorhand uitgesloten worden dat door het proces geen explosieve atmosferen voorkomen; een risicoanalyse is noodzakelijk en alle risico's dienen aldus beoordeeld te worden (zowel naar het AREI als naar de 'geest' van de ATEX 153 richtlijn). Hieruit kan de noodzaak tot de instelling van een zoneringsplan voortvloeien (ATEX zoneringsplan) en moeten specifieke organisatorische en technische maatregelen inplaatsgesteld worden (EVD).

8. BIJLAGEN

A: voorstelling van het proces in het kader van ATEX

